

Veřejný ochránce práv

OMBUDSMAN

**Informace o činnosti podávaná veřejným ochráncem práv
dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném
ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o veřejném
ochránci práv“)
za čtvrté čtvrtletí roku 2013**

Dne 19. prosince 2013 JUDr. Varvařovský doručil předsedovi Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky prohlášení o tom, že se vzdává funkce veřejného ochránce práv. Podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. e) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, pozbyl funkce k 20. prosinci 2013.

A. Počty podnětů, šetření

Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2013 bylo doručeno celkem **1944** podnětů, což je o **384** méně než ve shodném období loňského roku. Počet podnětů v oblasti veřejné správy se rovněž snížil – obdržených **1090** podnětů je o **302** méně než ve čtvrtém čtvrtletí roku 2012. Procento podnětů směřujících mimo působnost, kterou vymezuje zákon o veřejném ochránci práv, zůstal beze výrazných změn (IV.Q 2013 [854; 41%]; IV.Q 2012 [936; 40%]).

Vedle toho bylo doručeno **49** podnětů v agendě ochrany před diskriminací s tím, že diskriminace byla namítána i v dalších 25 podnětech spadajících svojí podstatou do oblasti veřejné správy. Byly uskutečněny **4** systematické návštěvy v agendě dohledu nad omezováním osobní svobody. V souvislosti s působností v oblasti sledování zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění bylo předloženo **709** rozhodnutí k monitoringu. Byly provedeny dva doprovody, při nichž bylo sledováno vyhoštění cizince.

V agendě veřejné správy bylo opětovně nejvíce doručených podnětů z oblasti sociálního zabezpečení – 350, z oblasti stavebního řízení a územního plánování – 129 a z oblasti vězeňství, policie a armády – 78.

B. Činnost ochránce

B.1 Veřejná správa

V oblasti veřejné správy byla ve čtvrtém čtvrtletí roku 2013 vydána zejména tato doporučení a stanoviska:

B.1.1 Znalecké zkoumání a průtahy v soudním řízení

Veřejný ochránce práv šetřil podnět stěžovatele, který utrpěl vážná zranění při dopravní nehodě v roce 1997. V trestním řízení Okresní soud ve Frýdku-Místku nerozhodl o občanskoprávních nárocích poškozených. O náhradě škody a ztížení společenského uplatnění Okresní soud ve Frýdku-Místku následně vedl občanskoprávní řízení. Předmětné soudní řízení bylo specifické mezinárodním prvkem a trvalým zdravotním omezením stěžovatele a jeho otce. Prodlevy v řízení způsobilo překládání písemností do jazyka německého a polského. Plynulost řízení ovlivnila také častá hospitalizace a neochota stěžovatele a jeho otce podrobit se lékařskému znaleckému vyšetření. Poté co veřejný ochránce práv zahájil šetření, předseda soudu pověřil místopředsedkyni soudu pro úsek občanskoprávní provedením prověrky v příslušném senátě, zejména neskončených věcí starších 3 a více let. Pověřil ji rovněž dohledem nad předmětným soudním řízením. Místopředsedkyně soudu si v pravidelných intervalech nechávala předkládat soudní spis a také se účastnila jako veřejnost soudních jednání.

V posledních třech letech délku soudního řízení ovlivnilo zejména vypracování znaleckého posudku Univerzitou Palackého v Olomouci – Lékařskou fakultou. Vyhotovení znaleckého posudku a jeho dodatku trvalo více než dva roky. Při soudním jednání v červenci 2013 vyšly najevo nedostatky znaleckého posudku (bylo zjištěno, že vypracovaný znalecký posudek má formální vadu, která spočívá v absenci výčtu zdravotní dokumentace, která byla jedním z podkladů ke znaleckému posudku). Soud musel zadat zpracování revizního znaleckého posudku z oboru zdravotnictví. Ochránce proto přivítal, že předseda soudu zaslal podnět k prošetření případného správního deliktu znaleckého ústavu místopředsedkyni Krajského soudu v Ostravě.

Dle názoru ochránce je předseda obecného soudu povinen informovat o problémovém jednání znalce (znaleckého ústavu) správní orgán příslušný k rozhodnutí o správním postihu, tj. předsedu krajského soudu nebo Ministerstvo spravedlnosti. Podání podnětu k iniciování správního řízení se znalcem (znaleckým ústavem) je projevem řádného výkonu dohledové činnosti předsedy soudu nad plynulostí soudního řízení.

B.1.2 Rozhodnutí o neplatnosti dražby a jeho význam pro katastr nemovitostí

Katastrální úřad pro Jihomoravský kraj, katastrální pracoviště Vyškov (dále jen „katastrální úřad“), zamítl žádost stěžovatele o obnovení původního zápisu jeho vlastnického práva v katastru nemovitostí, které byly vydraženy ve veřejné nedobrovolné dražbě. Svoji žádost stěžovatel doložil pravomocným soudním rozhodnutím, kterým byla určena neplatnost zmiňované dražby. Katastrální úřad zdůvodnil svůj postup tím, že rozsudek soudu ve věci určení neplatnosti veřejné

dražby není listinou způsobilou k vykonání záznamu práva do katastru nemovitostí, protože nepotvrzuje nebo neosvědčuje právní vztahy – neurčuje vlastnictví.

Ochránce již ve své Souhrnné zprávě o činnosti za rok 2009 (str. 65) upozornil, že rozhodnutí, z jehož výroku však není patrné v čí prospěch má být zápis věcného práva proveden, sice obvykle nejsou pro svou neurčitost způsobilá k provedení záznamu práva do katastru nemovitostí, existují však výjimky, kdy „neurčitost“ výroku lze překlenout výkladem a zápis práva provést. Jedná se zejména o případy, kdy znění žalobního petitu je určeno přímo zvláštními zákony, např. zákonem o veřejných dražbách.

V této kauze jsem se proto obrátil přímo na Český úřad zeměměřický a katastrální a požádal jej o vyjádření. Oslovený úřad zaujal stanovisko, že na základě rozhodnutí soudu o neplatnosti dražby lze provést záznam vlastnického práva zpět na osobu, která byla jako vlastník v katastru nemovitostí zapsána před zápisem výsledku dražby za předpokladu, že po tomto zápisu u dotčené nemovitosti nedošlo k žádným dalším majetkoprávním změnám. Dále upozornil, že na uvedený případ dopadá novelizované ustanovení § 39 odst. 3 písm. c) katastrální vyhlášky č. 26/2007 Sb., které již neobsahuje výslovný požadavek, aby zapisovaná skutečnost vyplývala výhradně z výroku rozhodnutí.

S tímto metodickým závěrem jsem seznámil dotčený katastrální úřad, který jej přijal a záznam vlastnictví původního vlastníka (tj. stěžovatele) k jeho spokojenosti provedl.

B.1.3 Seznamování odsouzených s jejich hodnocením vypracovaným věznicí pro potřeby soudu

Z podnětu odsouzeného bylo zahájeno šetření proti Věznicí Znojmo. Stěžovatel brojil proti obsahu hodnocení, které zpracovala věznice pro účely soudního řízení o podmíněném propuštění stěžovatele. Jeho výhrada spočívala i v neseznámení jej s hodnocením věznice předem a tudíž během soudního jednání nemohl reagovat na informace v hodnocení uvedené tak, jako kdyby je znal dříve.

Co se týká obsahu hodnocení, nebylo po provedeném šetření shledáno pochybení. Předmětem kritiky se však stal fakt, že ve znojenské věznicí nejsou odsouzení seznamováni s tímto hodnocením, což se dotýká jejich práva na spravedlivý proces. Přitom povinnost seznámit odsouzené s hodnocením vyplývá minimálně ze základních zásad činnosti správních orgánů dle správního řádu. Praxe znojenské věznice při neseznamování s hodnocením byla odlišná od poznatků z jiných věznic.

Ředitelka Věznice Znojmo argumentovala tím, že žádná zákonná úprava takovou povinnost věznicí nestanoví a na věznice se nevztahuje ani správní řád. Další její argumentace spočívala v rozporování toho, zda je Vězeňská služba České republiky správním orgánem, či nikoliv.

S odkazem na recentní judikaturu českých soudů jsem se vyjádřil i k postavení Vězeňské služby České republiky jako správního orgánu. Vězeňská služba České republiky obecně ve vztahu k osobám ve výkonu trestu vystupuje jako specifický správní orgán, její činnost lze považovat za výkon veřejné správy. Základní zásady činnosti správního orgánu definované správním řádem jsou na činnost Vězeňské služby České republiky aplikovatelné podle § 177 správního řádu, dle něhož se zásady uvedené v § 2 až 8 správního řádu použijí i v případě, že zvláštní předpis

(zde § 76 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody) stanoví, že se správní řád nepoužije, ale sám neobsahuje úpravu odpovídající těmto zásadám. Byť neexistuje v zákoně explicitně vyjádřená povinnost Vězeňské služby České republiky seznamovat odsouzené s hodnocením před odesláním na soud, lze ji dovodit ze základních zásad činnosti správního orgánu. Smyslem seznamování odsouzených s jejich hodnocením není umožnit jim samovolně měnit samotný text hodnocení, nýbrž zajistit v rámci práva na spravedlivý proces, aby byli připraveni na jednání soudu o jejich návrhu.

Ani poté se znojemská věznice s mými závěry neztotožnila. Nezbylo mi tedy, než se sankčně obrátit na nadřízený orgán – generálního ředitele Vězeňské služby České republiky. Generální ředitel se ztotožnil s mým názorem, že by odsouzení měli být s hodnocením seznamováni v rámci práva na spravedlivý proces a přislíbil metodické usměrnění napříč věznicemi.

B.1.4 Prokázání nájemního vztahu při rozhodování o příspěvku na bydlení

Stěžovatel ve svém podnětu uplatňoval výhrady k postupu Úřadu práce České republiky, krajské pobočky pro hl. m. Prahu, kontaktního pracoviště Praha 2 (dále též jen „Úřad“), který požadoval doložení písemného potvrzení majitele bytu o trvání nájemní smlouvy pro účely posouzení, zda trvá nárok na příspěvek na bydlení, přestože měl k dispozici stěžovatelem předloženou platnou nájemní smlouvu.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, ukládá žadateli o příspěvek na bydlení doložit doklad o tom, že byt je užíván na základě nájemní smlouvy. Žadatel nejčastěji předloží samotnou nájemní smlouvu. Úřad však v daném případě postupoval nad rámec citovaného zákona a zásady, že správní orgán dotčeně osoby co nejméně zatěžuje, pokud vyžadoval navíc vedle platné nájemní smlouvy předložení potvrzení pronajímatele o trvání nájemního vztahu, neboť nebyl důvod pochybovat o existenci nájemního vztahu, když stěžovatel pravidelně dokládá i úhradu nájemného. Je na příjemci příspěvku na bydlení, aby Úřadu případné změny ve formě užívání bytu v zákonné lhůtě ohlásil. Poté co ochránce seznámil Úřad se svými závěry, Úřad od své praxe upustil.

B.2 Dohled nad omezováním osobní svobody

V rámci dohledu nad omezováním osobní svobody byly ve čtvrtém čtvrtletí roku 2013 uskutečněny celkem čtyři systematické návštěvy zařízení. Jedna následná návštěva proběhla v zařízení sociálních služeb, které poskytuje služby domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem. Cílem této návštěvy bylo ověřit, zda a v jaké míře jsou plněna doporučení a opatření k nápravě, jež obsahovala zpráva z první návštěvy. Bylo navštíveno jedno zařízení poskytující ubytování a jiné zprostředkované služby. Fakticky toto zařízení poskytuje sociální služby prostřednictvím asistentů sociální péče, kteří do zařízení docházejí, a má tak charakter pobytové sociální služby, ovšem neregistrované. A byly provedeny další dvě návštěvy protialkoholních záchytných stanic, což jsou zdravotnická zařízení svého druhu.

Při realizaci povinností plynoucích z tzv. návratové směrnice proběhla dvě sledování realizace trestu vyhoštění. Jednalo se o sledování vyhoštění občana Slovenska z Vazební věznice Brno na hraniční přechod Hodonín – Holíč. Dále se

jednalo o sledování vyhoštění občana Mongolska, a to letecky z Letiště Václava Havla v Praze na letiště v mongolském Ulánbátáru.

B.3 Ochrana před diskriminací

B.3.1 Diskriminace z důvodu státní příslušnosti v přístupu k projektu „Inovace uměnovědných studijních oborů na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity“

Na ochránce se v roce 2012 obrátila studentka ve věci přiznávání výhod z projektu „Inovace uměnovědných studijních oborů na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity“ (dále jen „FF MU“) pouze studujícím s občanstvím České republiky či trvalým pobytem v České republice. Stěžovatelka namítala diskriminaci z důvodu státní příslušnosti, neboť se jako občanka Slovenské republiky bez trvalého pobytu na území České republiky nemohla účastnit stáží v rámci výše uvedeného projektu. Dle názoru stěžovatelky by stáž měli získávat studující v závislosti na dosažených studijních výsledcích a nikoliv z důvodu státního občanství či trvalého pobytu v České republice. Upozornila přitom na skutečnost, že je projekt spolufinancovaný ze zdrojů Evropského sociálního fondu Evropské unie.

Po zhodnocení věci jsem konstatoval, že omezení cílové skupiny pro účely podpory poskytované v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost určeného pro podporu regionů České republiky pouze na státní příslušníky České republiky, resp. osoby s povoleným trvalým pobytem na území České republiky, představuje diskriminaci založenou na státní příslušnosti, která je v rozporu s primárním právem Evropské unie (čl. 18 Smlouvy o fungování Evropské unie).

S ohledem na to, že podmínka českého státního občanství, resp. trvalého pobytu na území České republiky, dopadá především na slovenské studující dojíždějící za studiem do České republiky, jedná se zároveň o diskriminaci založenou na národnosti v rozporu s antidiskriminačním zákonem.

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy nepředložilo žádné přesvědčivé argumenty, což mě vedlo k závěru, že omezující podmínka zakotvená v ustanovení odst. 13 Výzvy č. 28 ministerstva jako řídicího orgánu Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost č. j. 32544/2010-41 představuje přímou diskriminaci z důvodu státní příslušnosti. Do budoucna budu požadovat, aby v případě operačních programů a výzev na další období byla kritéria pro přístup k různým programům stanovena v souladu s unijními a vnitrostátními předpisy.

B.3.2 Rovný přístup dítěte s postižením k základnímu vzdělávání

Stěžovatelé namítali diskriminaci jejich dítěte v přístupu k základnímu vzdělávání pro jeho zdravotní postižení. Jejich výtky směřovaly k tomu, že stát není schopen či ochoten zajistit jejich dítěti plnohodnotné vzdělávání v běžné základní škole, jakož i k postupu krajského úřadu, který sice udělil souhlas s žádostí ředitele školy o zřízení asistenta pedagoga podle ustanovení § 16 odst. 10 školského zákona, současně ale nezajistil jeho financování v plné výši, a to ani přes opakované žádosti ředitele školy.

Ani přes závěry pracovníků školských poradenských zařízení doporučujících výuku dítěte stěžovatelů za podpory asistenta pedagoga, jakož ani přes další snahy ředitele školy se nepodařilo zajistit prostředky na asistenta pedagoga v potřebné výši, když krajský úřad namítl, že žádostí o přidělení financí na asistenty pedagoga je příliš, a že nelze všem žádostem vyhovět. Současně nebylo zcela patrné, podle jakých kritérií rozhoduje krajský úřad o výši finanční podpory udělované školám na asistenty, když kritéria nejsou zveřejněna, resp. ani písemně zachycena. V situaci, kdy ředitel nemá dostatek finančních prostředků na asistenta, doplácí zákonní zástupci žáka (stěžovatelé) náklady na něj. Pochybnosti vyvstaly také ohledně povahy souhlasu udělovaného krajským úřadem.

Při šetření podnětu jsem dospěl k závěru, že stát, resp. jeho orgány, nedodržely právo na rovný přístup dítěte stěžovatelů ke vzdělání, když mu nezajistil podmínky pro potřebné podpůrné opatření. Stav, kdy zákonní zástupci částečně hradí náklady na asistenta pedagoga, je diskriminační z důvodu zdravotního postižení dítěte. Postup krajského úřadu dále není v souladu se zásadami stanovenými správním řádem, pokud nelze předvídat, ani zpětně kontrolovat, které okolnosti vzala komise rozhodující o výši dotace na asistenta pedagoga v úvahu, a to z důvodu nedostupnosti kritérií uvážených komisí v uvedeném procesu rozhodování. Na udělení (neudělení) souhlasu krajského úřadu se zřízením asistenta pedagoga je přitom třeba aplikovat správní řád.

Krajský úřad po provedeném šetření přislíbil, že bude aplikovat na svůj postup správní řád a zveřejní kritéria pro udělování souhlasu se zřízením funkce asistenta pedagoga na internetových stránkách úřadu. Odmítl ale, že by nevyčlenil dostatek finančních prostředků na asistenty pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a tím se dopouštěl nepřímé diskriminace. Vzhledem k tomu, že tuto otázku může rozhodnout jedině soud, hodlají se na něj zákonní zástupci oběti diskriminace obrátit.

B.3.3 Propuštění ze služebního poměru z důvodu diagnostikování onemocnění virem HIV

Na veřejného ochránce práv se obrátil HIV pozitivní stěžovatel se stížností na postup zaměstnavatele, Českou republiku – Policii České republiky, u kterého pracoval jako vrchní asistent u Útvaru pro ochranu ústavních činitelů. Zaměstnavatel se o jeho zdravotním stavu dozvěděl, a nařídil provedení lékařského posouzení způsobilosti příslušníka bezpečnostního sboru k výkonu služebního místa. Lékař přitom pouze ověřil diagnózu ve fakultní nemocnici, kde bylo onemocnění zjištěno, jinak žádné další vyšetření neprováděl. Závěr lékařského posouzení zněl, že stěžovatel pozbyl dlouhodobě zdravotní způsobilost pro výkon služby. Ředitel příslušného útvaru následně rozhodl o propuštění stěžovatele ze služebního poměru.

Ochránce považoval za problematickou skutečnost, že hodnocení zdravotní způsobilosti na základě vyhlášky o zdravotní způsobilosti je mechanické a automatické. Posudkový lékař mnohdy nemá možnost posoudit reálnou způsobilost k výkonu služby. Pakliže z vyhlášky vyplývá, že zdravotní stav v dané kategorii představuje bez dalšího zdravotní nezpůsobilost, je se zařazením automaticky spojeno skončení služebního poměru; prokazatelnost příčinné souvislosti mezi zdravotním postižením a zdravotní nezpůsobilostí k výkonu služby, jejímž důsledkem je skončení služebního poměru, však v nastíněném postupu chybí. Díky mechanickému způsobu určování zdravotní způsobilosti má navíc stát jako

zaměstnavatel (ve srovnání se soukromým zaměstnavatelem) výrazně jednodušší situaci, a je na něj kladeno méně povinností.

Ochránce dovodil, že úprava v zákoně o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů stanovující striktní omezení v přístupu k určitým profesím je ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva (a podpůrně též ve světle rozhodnutí polského Ústavního soudu v analogické věci) v rozporu s mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách a s Listinou základních práv a svobod, tj. s ústavním pořádkem České republiky. Onemocnění virem HIV (a to i v asymptomatické fázi) je možné považovat za zdravotní postižení, tj. za zakázaný diskriminační důvod dle antidiskriminačního zákona. Na základě zprávy ochránce podal stěžovatel žalobu k soudu.

C. Legislativní doporučení a zvláštní oprávnění ochránce

C.1 Přípomínky k nelegislativnímu materiálu „Způsob zřízení monitorovacího mechanismu k Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením v České republice“

Veřejný ochránce práv **odmítl** možnost, že by měla být jeho působnost rozšířena o monitorování práv osob se zdravotním postižením. V rámci svých připomínek upozornil Ministerstvo práce a sociálních věcí, že veřejný ochránce práv **není „sběrnou“ institucí pro nejrůznější agendy**, ke kterým se Česká republika zavázala.

Už první český ombudsman Otakar Motejl se opakovaně ohrazoval vůči této praxi a kritizoval snahu začlenit lidskoprávní agendu, a to včetně oblasti diskriminace, do zcela odlišně koncipované instituce veřejného ochránce práv. Pouze v šesti státech Evropské unie (včetně České republiky) je činnost antidiskriminačního tělesa přiřčena k národnímu ombudsmanovi a to samé platí pro další agendy z oblasti lidských práv. Pokud někteří **zahraniční kolegové** vykonávají funkci nezávislého monitorovacího mechanismu dle Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, **jde o naprosto minoritní skupinu států** (Lotyšsko, Litva, Maďarsko). V Evropě je **naopak** zcela běžné, že **paralelně s ombudsmanem existuje nezávislá instituce na ochranu lidských práv**. Ta se pak může lidskými právy zabývat komplexně, včetně provádění monitoringu práv osob se zdravotním postižením podle Úmluvy OSN.

Veřejný ochránce práv v souvislosti s aktuálně diskutovaným monitorovacím mechanismem k Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením rovněž připomenul, že **nejprve** musí být **jasně vymezeno postavení a působnost tohoto orgánu**. V tuto chvíli přitom není ani jasné, o kolik zdravotně postižených osob se má celkově jednat, resp. tyto soby nejsou nijak definovány či specifikovány.

V této souvislosti se ochránce **vyslovil pro vznik nezávislé instituce na ochranu lidských práv** (naplňující charakteristiku tzv. Pařížských principů), která by byl povolána k tomu, aby na národní úrovni zabezpečila tuto agendu (srov. např. Dánsko, Německo, Lucembursko, Nizozemí aj.). **Do budoucna by tak byla**

vyřešena situace, kdy lze poměrně reálně předpokládat další nové úkoly v ochraně lidských práv, které bude muset Česká republika vykonávat. Fenomén vzniku nových agend má progresivní tendenci a Česká republika nemůže řešit tyto nové požadavky neustálým a mnohdy nekoncepčním přidáním dané působnosti stávajícím institucím. Tento postup je nanejvýše nevhodný a má navíc často velmi negativní důsledky.

C.2 Připomínky k novele zákona o pomoci v hmotné nouzi

Veřejný ochránce práv vyslovil **nesouhlas** se způsobem, kterým se předkladatel rozhodl „řešit“ rozmáhající se fenomén ubytování osob, které mají problém najít si a udržet standardní bydlení v podstandardních, nevyhovujících a předražených prostorách. Podstatné **časové omezení nároku na dávku** poskytovanou na „jiný než obytný prostor“ považuje za nekoncepční, protože současná právní úprava nedává osobám, které mají problém najít a udržet si standardní bydlení, k opuštění těchto prostor (nejčastěji ubytovny) žádnou alternativu. Návrh zákona předpokládá intenzivnější sociální práci s příjemcem dávky, který bydlí v podstandardních prostorách, avšak **stávající ani navrhovaná právní úprava nedává** sociálním pracovníkům obcí k zajištění nového bydlení **žádné nástroje**. Současně s novelou zákona o pomoci v hmotné nouzi není předkládána komplexní úprava sociálního bydlení, která by osobám v zákonem vymezených situacích (bytová nouze) garantovala zajištění lidsky důstojného bydlení např. prostřednictvím obce nebo jí pověřené neziskové organizace. V novele ochránce nezaznamenal ani jiné garance ubytování osob, které v důsledku nabytí účinnosti zákona **budou muset opustit dosavadní bydlení**, protože je **nebudou mít z čeho hradit** – např. navýšením kapacity zařízení sociálních služeb (azylových domů apod.). Návrh také neobsahuje ani kvalifikovaný odhad počtu osob ohrožených ztrátou bydlení, jejich strukturu (v jaké míře jsou zastoupeny zranitelné sociální skupiny – rodiny s dětmi, senioři apod.) a v tomto směru zcela nedostatečně popisuje rizika přijetí právní úpravy. Přijetím úpravy tak sice **dojde k úspoře státních prostředků**, avšak **na vrub osob, které v současné době žijí v „jiných než obytných prostorách“ nebo** mají užívací právo pouze k části bytu (obytné místnosti), **např. bydlí v podnájmu**. Takový **výsledek** je nepřijatelný a ve svém důsledku **odporuje ústavně zaručenému právu na pomoc v hmotné nouzi**, která je nezbytná k zajištění základních životních podmínek (čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Součástí práva na pomoc v hmotné nouzi je pak i právo na pomoc v bytové nouzi, neboť lidsky důstojné bydlení je jednou ze základních životních podmínek.

Vzhledem k výše uvedenému ochránce navrhl, aby předkladatel v této podobě **novelu stáhl z projednávání**, zjistil relevantní statistická data a spolu s ostatními resorty připravil zákon o sociálním bydlení. Teprve s ním je možné zvažovat případné časové omezení nároku na dávky u jiného prostoru než určeného k bydlení. Bude-li pokládat předkladatel za nezbytné předložení dílčí novely reagující na přijetí nového občanského zákoníku a řešící neúměrné zvýšení nákladů na bydlení v ubytovnách, lze takovou novelu zpracovat teprve po důkladném zjištění relevantních skutečností (zejm. šetření obvyklých nákladů na ubytování, zjištění struktury osob bydlících v „podstandardním bydlení“). Rovněž by musel mnohem přiléhavěji reagovat na nové instituty v občanském zákoníku (nájem či podnájem části bytu, odkaz, výprosa), v opačném případě nebude úprava dávek na bydlení odpovídat aktuálnímu vývoji společenských vztahů, čímž se státní sociální politika stane neefektivní.

C.3 Řízení ve věci zrušení části ustanovení § 6i odst. 1 zákona č. 234/2013 Sb., kterým se mění zákon o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a živnostenský zákon

Veřejný ochránce práv se jako vedlejší účastník řízení před Ústavním soudem připojil podle ustanovení § 69 odst. 3 zákona o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, k návrhu skupiny senátorů Parlamentu České republiky na zrušení části zákona o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot. Konkrétně se navrhovatel ve svém podání domáhá **zrušení tzv. kauce ve výši 20 milionů korun**, kterou je distributor pohonných hmot povinen poskytnout v rámci příslušného registračního řízení.

Podle ochránce **nelze** stanovenou výši kauce připustit **pro všechny** subjekty, bez ohledu na jejich ekonomickou velikost či zohlednění dalších alternativ. Ochránce dále argumentačně rozvedl, z jakého důvodu považuje takto stanovenou kauci za **rozpornou s principem proporcionality**. Zároveň poukázal na možnou kolizi s ustanoveními Listiny základních práv a svobod, jejichž podstatou je jednak ochrana vlastnického práva a dále právo podnikat.

V neposlední řadě podrobil ochránce kritice související přechodná ustanovení předmětného zákona, na nichž demonstroval rozpor tvrzení důvodu pro zavedení této kauce s následným výsledkem. Jinými slovy, chtěl-li zákonodárce prostřednictvím zmiňované kauce nastavit systém tak, aby zabránil potenciálním protiprávně fungujícím subjektům ve vstupu do tohoto odvětví, **měl tak učinit s dopady právní úpravy do budoucna a nikoli též zpětně**, neboť i z důvodové zprávy k tomuto návrhu zákona je patrné, že **životnost těchto účelových (podvodných) společností se počítá v rádech týdnů** a trh by se ve velmi krátké době „vyčistil“ sám. Podle stávajících přechodných ustanovení však povinnost složit kauci dopadne i na distributory provozující tuto činnost zákonným způsobem, resp. při nesložení dané kauce budou tuto činnost muset ukončit.

V Brně dne 30. ledna 2014

JUDr. Stanislav Křeček
zástupce veřejného ochránce práv